

ILZES RĒRIHAS DEVUMS LATVIJAS DABAS IZPĒTĒ

Baiba Bambe¹ un Vija Kreile²

¹ Latvijas Valsts mežzinātnes institūts “Silava”, Rīgas iela 111, Salaspils, LV–2169,
e-pasts: baiba.bambe@silava.lv

² AS “Latvijas valsts meži”, Vaiņodes iela 1, Rīga, LV–1004, e-pasts: v.kreile@lvm.lv

Dabisko pļavu Latvijas teritorijā nav daudz. To platība aizņem tikai 1% no republikas teritorijas un 2,7% no kopējās lauksaimniecības zemju platības. Šādas proporcijas nosaka galvenokārt ekonomiska rakstura faktori, un tie arī nākotnē nesola pārmaiņas par labu dabiskajām pļavām. Bet vai aizaugusi pļava ir tikai estētisks zaudējums? Kāda ir pļavas bioloģiskā loma? (Rēriha, 1988a).

Skat ļoti aktuāli, vai ne? Bet šos jautājumus jau pirms vairāk nekā 30 gadiem sev un mums visiem uzdod Ilze, botāniķe Ilze Rēriha. Negribas ticēt, ka mežus, pļavas, purvus un kāpas, vīgas un kangarus, sīkākās sūnas uz smilšakmens atsegumiem un vēl daudz ko citu interesantu, vērtīgu un skaistu Ilze šogad jau sākusi pētīt un sargāt mūžības biotopos.

Ilze Rēriha dzimusi 1957. gada 13. aprīlī Rīgā. Pēc Jelgavas 2. vidusskolas beigšanas 1975. gadā uzsākusi studijas Latvijas universitātes Bioloģijas fakultātē. Darba gaitas 1980. gadā pēc fakultātes beigšanas Ilze uzsāka Slīteres rezervātā (tagad – nacionālajā parkā) kā jaunākā zinātniskā līdzstrādniece, vēlāk – eksperte-botāniķe, un lībiešu krastam Kurzemes rietumos veltīta lielākā Ilzes mūža daļa. Vēlāk kā Dabas aizsardzības pārvaldes speciāliste iepazinusi arī pārējās Latvijas teritorijas dabu, jo ar 2009. gada 1. jūniju tiek izveidota vienota Dabas aizsardzības pārvalde. Par pārvaldes teritoriālajām struktūrvienībām kļūst visas iepriekš patstāvīgās Latvijas nacionālo parku un rezervātu administrācijas – Gaujas nacionālā parka administrācija, Rāznas nacionālā parka administrācija, Ķemeru nacionālā parka administrācija, Slīteres nacionālā parka administrācija, Teiču dabas rezervāta administrācija un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija. Ikviens no tām atbildīga ne tikai par konkrēto nacionālo parku vai rezervātu, bet pārraudzībā esošajā reģionā pārzina visas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. No 2010. līdz 2019. gadam Ilze strādāja AS “Latvijas valsts meži” par vecāko vides ekspertu, un arī tad viņas pārraudzībā bija dabas vērtības mežos visā Latvijā.

Ilze bija apveltīta ar īpašo botāniķes redzi un uztveri, ko mēdz saukt par “labu aci”. Slīteres rezervāta, tagad – nacionālā parka – teritorijā pirmo reizi atrada purvmirti *Myrica gale* un jūrmalas dedestiņu *Lathyrus maritimus* (Litvinčika (Rēriha), Ružāne, 1982a), brūngano baltmeldru *Rhynchospora fusca* (Rēriha, 1986), sīkmezglu jeb strupo doni *Juncus subnodulosus*, kurš gandrīz nekad nezied (Rēriha, 1987d), bet Krustkalnu rezervātā Ilzes ievāktā svītrainā ūdenszāle *Glyceria striata* pirmoreiz apstiprināta Latvijas florai (Cepurīte un Rēriha, 1988). Jau drīz pēc botāniķes gaitu sākuma Ilze kopā ar kolēģi Annu Seili uzraksta populārzinātnisku brošūru par Slīteri, kurā stāstīts par rezervāta izveidošanu un īpaši izcelta augu valsts daudzveidība, raksturotas atsevišķas reto augu sugas un to augšanas apstākļi (Seile un Rēriha, 1983).

Pie Raķupes tās vidusteces posmā konstatētas 506 paparžaugu un ziedaugu sugas (Rēriha, 1987c). Vēlāk šajā daudzveidīgajā teritorijā izveidots dabas liegums, kas iekļauts *Natura 2000* teritoriju tīklā.

Ilgstoši un detalizēti Ilze pētījusi Slīteres nacionālā parka (agrāk – rezervāta) floru, sevišķi sekojot reto un aizsargājamo augu atradnēm, kuru teritorijā ir daudz – grīņu sārtenē *Erica tetralix*, dižā jāņegļīte *Pedicularis sceptrum-carolinum*, sarkanā cefalantēra *Cephalanthera rubra*, Eiropas kāpumielis *Hordelymus europaeus*, kalnu veronika *Veronica montana*, vienkāršā ķekarparade *Botrychium simplex* un citas (Rēriha, 1985). Kopējais vaskulāro augu sugu skaits Slīterē tuvojas 900, bet dažas sugas atkārtoti atrast neizdodas, jo tās vai nu ir izzudušas, vai atkārtoti parādās sporādiski ar vairāku gadu intervālu (Rēriha, 1991, 1998).

Latvijā unikāla ainava ir kangaru-vīgu komplekss, kas tāpat kā Zilo kalnu kāple, Bažu purvs un citi Slīteres teritoriālie dabas kompleksi, rūpīgi pētīti un analizēti publikācijās par vaskulāro augu floru, cilvēka darbības ietekmi uz augiem, kā arī veģetācijas saistību ar ornitofaunu (Rēriha, 1987a, 1989b,c; Pēterhofs un Rēriha, 1989).

Viena no nozīmīgākajām Latvijas rezervātu funkcijām ir floras genofonda saglabāšana. Lai realizētu šo mērķi, nepieciešams pilnībā izziņāt floras sastāvu rezervātos, konstatēt tā izmaiņas laikā un telpā. Ilze Rēriha ir pētījusi floru visos trīs Kurzemes rezervātos – Slīterē, Moricsalā un Grīņos. Rezervātu flora izziņāta ilgstošā laika periodā – no 1980. līdz 1992. gadam Slīteres un Grīņu rezervātā, no 1986. līdz 1990. gadam Moricsalas rezervātā. Šai laikā Slīteres rezervātā konstatētas 862 vaskulāro augu sugas, bet Moricsalā visā tās pētījumu periodā 537 sugas un Grīņos – 560 sugas (Rēriha, 1998, 2007). Pētījumi turpināti arī vēlāk, pievēršoties veģetācijas dinamikai un atsevišķu augu sugu ekoloģijai (Rēriha, 2002b, 2007; Rēriha un Rūsiņa, 2009). Augi un biotopi pētīti arī citās aizsargājamās teritorijās Kurzemē, piemēram, izstrādājot dabas aizsardzības plānu dabas liegumam “Stiklu purvi” (Rēriha, 2008).

Paralēli floras un veģetācijas pētījumiem Kurzemē sākās darbs pārējos Latvijas rezervātos. Raksta autorēm bija iespēja iepazīties ar Ilzi 1980-to gadu otrajā pusē, kad kopā devāmies uz Krustkalnu un Teiču rezervātiem. Ilze varēja daudzas sugas parādīt un iemācīt dabā, noteikt herbārijos; atrada Teiču rezervātā tādas retas vaskulāro augu sugas kā ūdeņu grīslis *Carex aquatilis*, gaišdzeltenā pūslene *Utricularia ochroleuca* un citas (Rēriha un Bambe, 1990). Vairākas retas augu sugas tika pirmo reizi atrastas arī Krustkalnu dabas rezervātā, piemēram, Devela grīslis *Carex davalliana*, purva sūnene *Hammarbya paludosa*; kopā botāniķi Viju Kreili precizēts Zinātņu akadēmijas Bioloģijas institūta un Latvijas universitātes botāniķu sastādītais Krustkalnu rezervāta floras saraksts (Rēriha, 1987b; Kreile un Rēriha, 1989).

Kopā ar citiem bioloģiem publicējusi īsus kopsavilkumus par vērtīgām dabas teritorijām Kurzemē un citur Latvijā: Ovišu jūrmalu, Irbes ieleju, Ances mežiem un purviem, Kolkas jūrmalu, Bažu purvu, Slīteres Zilajiem kalniem, Popi, Raķupes ieleju, Pelcīšu purvu, Krustkalniem, Teiču purvu un citām (Anon, 1992). Piedalījusies daudzu dabas aizsardzības plānu izstrādē – var minēt Mazzalvītes purvu, Kaltenes kalvas, Dampēļu atsegumu un citas teritorijas.

Austras Āboliņas rosināta vairāk vērības veltīt sūnām, Ilze īsā laikā kļuva par vienu no labākajām šās sugu grupas speciālistēm Latvijā, īpaši pievēršoties specifiskām, maz pētītām augtenēm – purviem avotu izplūdes vietās un smilšakmeņu atsegumiem (Āboliņa un Rēriha, 2004; Bambe un Rēriha, 2007; Rēriha, 2009; Reriha un Pakalne, 2014). Apkopojot un papildinot agrāko pētnieku zināšanas par sūnām Latvijas purvos, radās iespēja dalīties ar zināšanām kā Latvijā, tā pasaulē, tiekoties ar vadošajiem sfagnu pētniekiem Aļaskā un Igaunijā (Bambe un Rēriha, 2008; Bambe u.c., 2012). Sūnu aizsardzībai un ekoloģijai veltītās konferencēs – ekskursijās Ilze piedalījās arī citās Eiropas valstīs – Rumānijā, Islandē, Ungārijā, Krievijā. Ilze Rēriha pirmo reizi Latvijā atradusi tādas sūnu sugas kā parastā līklape *Campylopus introflexus* (Priede u.c., 2016), sarkanbrūnais leskipns *Loeskyppnum badium*, spīdīgā rudvācelīte *Pseudoepherum nitidum*, važiņu leskeļīte *Pseudoleskeela catenulata*, sirplapu strautsūna *Dichelyma falcatum* un citas (nepublicēti dati). Kopā ar Austru Āboliņu un citiem kolēģiem pētīta krūmīšu *Thamnobryum* ģints sistemātika un izplatība un citi Latvijas briofloras jaunumi (Abolina un Reriha, 2005; Abolina u.c., 2011). Ilzes darba precizitāti apliecina daudzi un rūpīgi herbāriju vākumi gan sūnām, gan vaskulārajiem augiem.

Pēdējos gados, paralēli spraigam vecākās vides ekspertes darbam A/S “Latvijas valsts meži”, liels ir Ilzes ieguldījums biotopu noteicēju un rokasgrāmatu izveidē (Rēriha, 2013a,b,c,d,e; Rēriha u.c., 2013).

Kopā ar citiem sugu un biotopu ekspertiem Ilze strādāja un mācījās visos pēdējā laikā aktuālajos dabas aizsardzības projektos – biotopu kartēšanā Lietuvā un Latvijā, dabisko mežu, purvu un zālāju biotopu inventarizācijā un citos.

Mirusi 2021. gada 27. janvārī, apglabāta Nevejas ciema Ošu kapos.

Ilzes Rērihas publicēti darbi (laika secībā)

- Litvinčika (Rēriha), I., Ružāne, Ē. 1981. Floristiskie pētījumi Pēterezera vigā. *Mežsaimniecība un Mežrūpniecība* 3: 21–23.
- Litvinčika (Rēriha), I., Ružāne, Ē. 1982a. Jaunas aizsargājamo augu atradnes Slīteres rezervāta. Grām.: *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga: LatZTIZPI, 11.–12. lpp.
- Rēriha, I., Ružāne, Ē. 1982b. Slīteres rezervāta piejūras dabas kompleksu floristiskie pētījumi. Grām.: *Kompleksi ekosistēmu pētījumi Slīteres rezervātā*. Rīga: LatZTIZPI, 14.–21. lpp.
- Seile, A., Rēriha, I. 1983. *Slītere*. Rīga: “Zinātne”, sēr. “Daba un mēs”, 63 lpp.
- Rēriha, I. 1985. Jaunas reto un aizsargājamo augu atradnes Slīteres rezervātā. *Mežsaimniecība un Mežrūpniecība* 1: 15–17.
- Rēriha, I. 1986. Brūnganais baltmeldrs – *Rhynchospora fusca* (L.) Alt. Fil. Slīteres Valsts rezervātā. Grām.: *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga: LatZTIZPI, 11.–12. lpp.
- Rēriha, I. 1987a. Vīgu flora un veģetācija Slīteres Valsts rezervāta. *Mežsaimniecība un Mežrūpniecība* 2: 43–46.
- Rēriha, I. 1987b. Krustkalnu Valsts rezervāta vaskulāro augu floras saraksta papildinājums (1. ziņojums). *Mežsaimniecība un Mežrūpniecība* 4: 15–21.
- Rēriha, I. 1987c. Floristisko pētījumu rezultāti perspektīvā Raķupes lieguma teritorijā. *Mežsaimniecība un Mežrūpniecība* 4: 21–28.
- Rēriha, I. 1987d. Sīkmezglu donis – *Juncus subnodulosus* Schrank – Slīteres valsts rezervātā. Grām.: *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga: LatZTIZPI, 4.–16. lpp.
- Cepurīte, B., Rēriha, I. 1988. *Glyceria striata* (Lam.) Hitchc. – jauna suga Latvijas florā. Grām.: *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga: LatZTIZPI, 4.–7. lpp.

- Rēriha, I. 1988a. Pļava bez cilvēka. *Dabas un Vēstures kalendārs*. Rīga: "Zinātne", 92.–94. lpp.
- Rēriha, I. 1988b. Slīteres rezervāta vaskulārie augi. Grām.: *PSRS rezervātu flora un fauna*. Maskava: 74 lpp. (krievu val.).
- Kreile, V., Rēriha, I. 1989. Krustkalnu Valsts rezervāta vaskulāro augu floras saraksta papildinājums (2. ziņojums). *Mežsaimniecība un Mežrūpniecība* 4: 32–33.
- Rēriha, I. 1989a. *Latvijas Valsts rezervātu floras izpētes vēsture*. Rīga: LatZTIZPI, 24 lpp.
- Rēriha, I. 1989b. Slīteres valsts rezervāta teritoriālo dabas kompleksu floristiskās īpatnības. Grām.: *Kurzemes rezervāti*. Apskats. Rīga: Latvijas PSR Valsts plāna komiteja, Latvijas Zinātniski tehniskās informācijas un tehniski ekonomisko problēmu zinātniskās pētniecības institūts, 16.–32. lpp.
- Rēriha, I. 1989c. Antropogēno faktoru izraisītās izmaiņas Slīteres valsts rezervāta vaskulāro augu florā. Grām.: *Kurzemes rezervāti*. Apskats. Rīga: Latvijas PSR Valsts plāna komiteja, Latvijas Zinātniski tehniskās informācijas un tehniski ekonomisko problēmu zinātniskās pētniecības institūts, 33.–49. lpp.
- Pēterhofs, E., Rēriha, I. 1989. Ornitofaunas un zemsedzes dinamikas kopsakarības Zilo kalnu kāpļē. Grām.: *Kurzemes rezervāti*. Apskats. Rīga: Latvijas PSR Valsts plāna komiteja, Latvijas Zinātniski tehniskās informācijas un tehniski ekonomisko problēmu zinātniskās pētniecības institūts, 76.–98. lpp.
- Rēriha, I., Bambe, B. 1990. *Teiču Valsts rezervāta vaskulāro augu flora*. Apskats. Rīga: LIC, 55 lpp.
- Rēriha, I. 1991. Slīteres rezervāta vaskulāro augu sugu saraksta papildinājumi. Grām.: *Retie augi*. Rīga: LIC, 39.–43. lpp.
- Anon. 1992. WWF projekts 4568: Dabas aizsardzības plāns Latvijai. Rīga: LU EC "Vide", 160 lpp.
- Rēriha, I. 1998. *Kurzemes dabas rezervātu vaskulāro augu flora*. Dundaga: Slīteres Valsts rezervāts, 23 lpp., 52 lpp. sugu sistemātiskie saraksti (spirāliesējums).
- Rēriha, I. 2002a. Reto un aizsargājamo augu inventarizācijas rezultāti Ventspils un Talsu rajonos. Grām.: *Retie augi*. Rīga: 10.–38. lpp.
- Rēriha, I. 2002b. Veģetācijas atjaunošanās gaitas pētījumi Bažu purvā pēc 1992. gada ugunsgrēka. Grām.: *LU 60. Zinātniskā konference. Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides zinātne*. Referātu tēzes. Rīga: LU, 105.–108. lpp.
- Āboliņa, A., Rēriha, I. 2004. Papildinājumi Slīteres nacionālā parka sūnaugu florai. Grām.: *LU 62. Zinātniskā konference. Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides zinātne*. Referātu tēzes. Rīga: LU, 14.–16. lpp.
- Abolina, A., Rēriha, I. 2005. West-Latvian bryophytes – the peculiarities of separate species distribution and novelties. In: *Actual Problems of Bryology*. Sankt-Peterburg: p. 9–13.
- Rēriha, I. 2007. Moricsalas dabas rezervāta vaskulāro augu flora un tās dinamika. *Latvijas Veģetācija* 13: 39–64.
- Bambe, B., Rēriha, I. 2007. Floristical and ecological characteristics of spring and spring fen bryophytes in Latvia. In: *European Committee for Conservation of Bryophytes – 7th Conference. Bryophyte Conservation – Status and Perspectives. Abstracts & Program*. Cluj Napoca – Padis (Apuseni Mountains), Romania, 2–4 September 2007, p. 8–9.
- Rēriha, I. 2008. Augi un biotopi dabas liegumā "Stiklu purvi". Grām.: Pakalne, M. (red.) *Purvu aizsardzība un apsaimniekošana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās Latvijā*. Rīga: Jelgavas tipogrāfija, 56.–61. lpp.
- Bambe, B., Rēriha, I. 2008. Habitats and distribution of the genus *Sphagnum* in Latvia. In: *4th International Meeting on the Biology of Sphagnum. Symposium Schedule, Abstracts and List of Participants*. Juneau, Anchorage, and Kenai Peninsula, Alaska, 1–11 August 2008, p. 5.
- Rēriha, I. 2009. Zilo kalnu smilšakmens atsegumu flora, sugu sastopamība, ekoloģiskās īpatnības. Grām.: *LU 67. Zinātniskā konference. Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides zinātne*. Referātu tēzes. Rīga: LU, 114.–115. lpp.

- Rēriha, I., Rūsiņa, S. 2009. Zilganā seslērija *Sesleria caerulea* (L.) Adr. Slīteres nacionālajā parkā. Grām.: *LU 67. Zinātniskā konference. Ģeogrāfija, Ģeoloģija, Vides zinātne*. Referātu tēzes. Rīga: LU, 116.–118. lpp.
- Abolina, A.A., Rēriha, I.S., Opmanis, A.G., Susko, U.A., Ignatova, E.A. 2011. New and rare moss records from Latvia. *Arctoa* 20: 265–266.
- Bambe, B., Āboliņa, A., Rēriha, I. 2012. Sūnas Latvijas purvos. Grām.: *LU 70. zinātniskā konference. Ģeogrāfija, Ģeoloģija, Vides zinātne*. Referātu tēzes. Rīga: LU, 268.–270. lpp. http://www.geo.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/gzzf/Konferences/Tezu_krajuumi/70.pdf.
- Strazdiņa, L., Brūmelis, G., Rēriha, I. 2013. Life-form adaptations and substrate availability explain a 100-year post-grazing succession of bryophyte species in the Moricsala Strict Nature Reserve, Latvia. *Journal of Bryology* 35(1): 33–46.
- Rēriha, I. 2013a. 1230 Jūras stāvkrasti. Grām.: Auniņš, A. (red.) *Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā*. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums. Rīga: Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 48.–51. lpp.
- Rēriha, I. 2013b. 7220 Avoti, kuri izgulsnē avotkalķus. Grām.: Auniņš, A. (red.) *Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā*. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums. Rīga: Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 237.–240. lpp.
- Rēriha, I. 2013c. 8210 Karbonātišķie pamatiežu atsegumi. Grām.: Auniņš, A. (red.) *Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā*. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums. Rīga: Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 247.–249. lpp.
- Rēriha, I. 2013d. 8220 Smilšakmens atsegumi. Grām.: Auniņš, A. (red.) *Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā*. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums. Rīga: Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 250.–253. lpp.
- Rēriha, I. 2013e. 8310 Netraucētas alas. Grām.: Auniņš, A. (red.) *Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā*. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums. Rīga, Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 254.–255. lpp.
- Rēriha, I., Pēterhofs, E., Kalniņš, M. 2013. *Kā atpazīt bioloģiski vērtīgu mežu*. Rīga: AS “Latvijas valsts meži”, 64 lpp.
- Rēriha, I., Suško, U. 2014. Nozīmīgi vaskulāro augu un sūnu atradumi akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” pārvaldījumā esošajās zemēs. Grām.: *LU 72. konference*. Rīga: LU, 196.–197. lpp.
- Rēriha, I., Pakalne, M. 2014. Vegetation of Petrifying springs with tufa formation and *Molinia* meadows on calcareous soil in Latvia. In: *23rd International Workshop of the European Vegetation Survey*. Ljubljana, p. 196. https://www.researchgate.net/profile/Pierangela_Angelini/publication/262641269_European_Vegetation_Archive_now_EVA_really_starts/links/0a85e538588767c078000000/European-Vegetation-Archive-now-EVA-really-starts.pdf.
- Priede, A., Rēriha, I., Mežaka, A. 2016. Invazīva suga parastā līklape *Campylopus introflexus* Latvijā: izplatība, potenciālās ietekmes un perspektīvas nākotnes pētījumiem. Grām.: *LU 74. zinātniskā konference. Ģeogrāfija, Ģeoloģija, Vides zinātne*. Referātu tēzes. Rīga: LU, 28.–30. lpp. https://www.geo.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/gzzf/Konferences/LU_74_zin_konference_A5_F.pdf.

Citi interneta resursi

<https://www.lvm.lv/jaunumi/255-valsts-mezos-vairojas-arvien-jaunas-dabas-vertibas>

https://www.lvm.lv/images/lvm/Dabas_dienas/Augi_biotopi_monitorings.pdf

<https://www.lvm.lv/jaunumi/2249-lvm-vides-monitorings-atklaj-jaunas-sugas-latvija>